

Невиношування у жінок з ретрохоріальними гематомами у I триместрі

С.Ю. Вдовиченко, С.М. Сальніков

Національний університет охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика, м. Київ

Мета дослідження: вивчення особливостей клінічного перебігу I триместра вагітності, ускладненої загрозою переривання з утворенням ретрохоріальної гематоми (РХГ).

Матеріали та методи. Обстежено 100 вагітних у віці 18–44 років (середній вік – $28,08 \pm 3,5$ року) у терміні гестації 6–13 тиж. До основної групи увійшли 70 пацієнок, яких розподілено на дві підгрупи: підгрупа А (n=40) – 40 першо-вагітних із загрозою переривання, зумовленою РХГ; підгрупа Б (n=30) – 30 повторно-вагітних, у яких дана вагітність ускладнилась загрозою переривання з утворенням РХГ і обтяженим акушерсько-гінекологічним анамнезом. Контрольна група (n=30) – 30 першо- і повторно-вагітних із фізіологічно нормальним перебігом даної і попередніх вагітностей.

Усім жінкам проводили повне клініко-лабораторне обстеження, ультразвукове дослідження матки і плода з доплерометрією, визначення інфекційного профілю (бактеріоскопія).

Результати. У більшості пацієнок усіх груп відзначено обтяжений соматичний анамнез, при цьому у половині випадків реєстрували поєднання двох і більше соматичних захворювань – у 45,7% вагітних основної групи і у 33,3% контрольної. У 32,9% жінок основної групи спостерігалась генетично зумовлена форма тромбофілії. Обтяжений акушерсько-гінекологічний анамнез встановлено у 22,5% пацієнок підгрупи А, у 30% – підгрупи Б та у 16,6% вагітних контрольної групи.

Найчастіше в основній групі виявляли запальні захворювання органів малого таза – 15–21,4% (в обох підгрупах) та перенесені у минулому оперативні втручання на органах малого таза (загалом 11,4%). Установлено високу частоту мимовільних викиднів у пацієнок підгрупи Б (13–43,3%). У кожній четвертій вагітній основної групи виявлено 3–4-й ступінь чистоти піхвових мазків. Уперше гематому діагностовано до 6 тиж гестації у 8% вагітних підгрупи А (з них у 2,5% пацієнок відбулось мимовільне переривання вагітності у терміні 9–10 тиж) та у 30% жінок підгрупи Б (у 23,3% з них вагітність перервалась на 7–12-у тижні).

Корпоральне розташування РХГ встановлено у 28,6% пацієнок основної групи (15,7% і 12,9% у підгрупах відповідно), супрацервікальне – у 71,4% (майже однаково в обох підгрупах), при цьому гематоми понад 25 см^3 виявлені у 8 пацієнок основної групи (25% і 75% у підгрупах відповідно), усі розташовані корпорально. При супрацервікальній локалізації РХГ у 70% спостережень діагностували малий і середній об'єм гематоми, який в 1,5 рази частіше виявляли у вагітних підгрупи А. Гематоми більшого розміру реєстрували у 3 рази частіше у жінок підгрупи Б.

Основними клінічними симптомами загрози переривання вагітності з утворенням РХГ були кров'янисті виділення зі статевих шляхів (53–75,7%), больовий синдром (48–68,5%), гіпертонус матки або поєднання цих симптомів (39–55,7%).

Заключення. Наявність хронічної екстрагенітальної патології, хронічної урогенітальної інфекції, хірургічних втручань на органах малого таза, висока частота артифіціальних і мимовільних абортів, звичне невиношування, наявність в анамнезі вагітності, що не розвинулась, у поєднанні з великим об'ємом РХГ, її корпоральною локалізацією, терміном гестації, у якому виявлено гематому, а також ультразвуковими ознаками гіпертонусу матки є несприятливими предикторами невиношування вагітності ранніх термінів і репродуктивних втрат.

Ключові слова: ретрохоріальна гематома, невиношування вагітності, I триместр, ультразвукове дослідження, клініка, діагностика.

Threatened abortion in women with retrochorial hematomas in the first trimester

S.Yu. Vdovychenko, S.N. Salnikov

The objective: to study the features of the clinical course of the first trimester of pregnancy, complicated by the threat of abortion with the formation of retrochorial hematoma (RCH).

Materials and methods. 100 pregnant women aged 18–44 years (average age 28.08 ± 3.5 years) in 6–13 weeks of gestation were examined. The main group consisted of 70 patients and was divided into two subgroups: subgroup A (n=40) – 40 primigravida women with the threat of abortion and RCH; subgroup B (n=30) – 30 multigravida women with the threat of abortion and RCH and a complicated obstetric and gynecological history. Control group (n=30) – primi- and multigravida women with physiological course of the current and previous pregnancies. All women had a complete clinical and laboratory examination, ultrasound examination of the uterus and fetus with Doppler, determination of the infectious profile (bacterioscopy).

Results. The majority of the patients in all groups had a complicated somatic history, while in half of the cases there was a combination of two or more somatic diseases – in 45.7% of pregnant women in the main group and 33.3% – control group. 32.9% of women in the main group had a genetically determined form of thrombophilia. A complicated obstetrical and gynecological history was established in 22.5% of patients in subgroup A, 30% – subgroup B and 16.6% of pregnant women in the control group.

Mostly, inflammatory diseases of the pelvic organs were detected in the main group – 15–21.4% (in both subgroups) and previous surgery on the pelvic organs (11.4% in total). A high incidence of spontaneous miscarriages was found in patients of subgroup B (13–43.3%). Every fourth pregnant woman in the main group had a 3–4 degree of purity of vaginal smears. For the first time, the hematoma was diagnosed before 6 weeks of gestation in 8% of pregnant women of subgroup A (2.5% of these patients had a spontaneous abortion at 9–10 weeks) and in 30% of women in subgroup B (23.3% of them had an interruption of pregnancy at 7–12 weeks).

The corporal location of RCH was found in 28.6% of patients in the main group (15.7% and 12.9% in subgroups, respectively), supracervical – 71.4% (almost the same in both subgroups), while hematomas of more than 25 cm³ were detected in 8 patients of the main group (25% and 75% in subgroups, respectively), all of such RCH were located corporally. In 70% of supracervical RCH, a small and medium volume of hematoma was diagnosed, which was in 1.5 times more often detected in pregnant women of subgroup A. Hematomas of a larger size were found in 3 times more often in women of subgroup B. The main clinical symptoms of threatened abortion with the formation of RCH were bleeding from the genital tract (53–75.7%), pain syndrome (48–68.5%), uterine hypertonus or a combination of these symptoms (39–55.7%).

Conclusions. The presence of chronic extragenital pathology, chronic urogenital infection, surgical interventions on the pelvic organs, a high frequency of artificial and spontaneous abortions, recurrent miscarriage, a history of missed pregnancy in combination with a large volume of RCH, the corporal location of PCH, the term of gestation in which a hematoma is found, as well as ultrasound signs of uterine hypertonus are unfavorable predictors of early miscarriage and reproductive losses.

Keywords: retrochorial hematoma, miscarriage, I trimester, ultrasound examination, clinic, diagnosis.

Невынашивание у женщин с ретрохориальными гематомами в I триместре

С.Ю. Вдовиченко, С.Н. Сальников

Цель исследования: изучение особенностей клинического течения I триместра беременности, осложненной угрозой прерывания с образованием ретрохориальной гематомы (РХГ).

Материалы и методы. Обследовано 100 беременных в возрасте 18–44 лет (средний возраст – 28,08±3,5 года) в термине гестации 6–13 нед. В основную группу вошли 70 пациенток, распределенных на две подгруппы: подгруппа А (n=40) – 40 первобеременных с угрозой прерывания, обусловленной РХГ; подгруппа Б (n=30) – 30 повторобеременных, у которых данная беременность осложнилась угрозой прерывания с образованием РХГ и отягощенным акушерско-гинекологическим анамнезом. Контрольная группа (n=30) – 30 перво- и повторобеременных с физиологически нормальным течением данной и предыдущих беременностей.

Всем женщинам проводили полное клинико-лабораторное обследование, ультразвуковое исследование матки и плода с доплерометрией, определение инфекционного профиля (бактериоскопия).

Результаты. У большинства пациенток всех групп отмечен отягощенный соматический анамнез, при этом в половине случаев регистрировали сочетание двух и более соматических заболеваний – у 45,7% беременных основной группы и у 33,3% контрольной. У 32,9% женщин основной группы наблюдалась генетически обусловленная форма тромбофилии. Отягощенный акушерско-гинекологический анамнез установлен у 22,5% пациенток подгруппы А, у 30% – подгруппы Б и у 16,6% беременных контрольной группы.

Чаще всего в основной группе выявляли воспалительные заболевания органов малого таза – 15–21,4% (в обеих подгруппах) и перенесенные в прошлом оперативные вмешательства на органах малого таза (в общей сложности 11,4%). Установлена высокая частота самопроизвольных выкидышей у пациенток подгруппы Б (13–43,3%). У каждой четвертой беременной основной группы обнаружена 3–4-я степень чистоты влагалищных мазков. Впервые гематома диагностирована до 6 нед гестации у 8% беременных подгруппы А (из них у 2,5% пациенток произошло самопроизвольное прерывание беременности в сроке 9–10 нед) и у 30% женщин подгруппы Б (у 23,3% из них беременность прервалась на 7–12-й неделе). Корпоральное расположение РХГ установлено у 28,6% пациенток основной группы (15,7% и 12,9% в подгруппах соответственно), супрацервикальное – у 71,4% (почти одинаково в обеих подгруппах), при этом гематомы более 25 см³ выявлены у 8 пациенток основной группы (25% и 75% в подгруппах соответственно), все расположены корпорально. При супрацервикальной локализации РХГ в 70% наблюдений диагностировали малый и средний объем гематомы, который в 1,5 раза чаще выявляли у беременных подгруппы А. Гематомы большего размера регистрировали в 3 раза чаще у женщин подгруппы Б. Основными клиническими симптомами угрозы прерывания беременности с образованием РХГ были кровянистые выделения из половых путей (53–75,7%), болевой синдром (48–68,5%), гипертонус матки или сочетание этих симптомов (39–55,7%).

Заключение. Наличие хронической экстрагенитальной патологии, хронической урогенитальной инфекции, хирургических вмешательств на органах малого таза, высокая частота искусственных и самопроизвольных аборт, привычное невынашивание, наличие в анамнезе неразвившейся беременности в сочетании с большим объемом РХГ, ее корпоральным расположением, сроком гестации, в котором обнаружено гематому, а также ультразвуковыми признаками гипертонуса матки являются неблагоприятными предикторами невынашивания беременности ранних сроков и репродуктивных потерь.

Ключевые слова: ретрохориальная гематома, невынашивание беременности, I триместр, ультразвуковое исследование, клиника, диагностика.

Серед численних загрозливих проявів можливого переривання вагітності в акушерській практиці вартій уваги специфічний патологічний стан, що виникає на початкових стадіях вагітності внаслідок часткового відшарування хоріальної пластинки від децидуальної оболонки при генетично нормальному плідному яйці, проявляється у формі крововиливу та скупчення

крові (гематоми) у ретрохоріальному просторі, – ретрохоріальна гематома (РХГ) [1].

Найчастіше РХГ має безсимптомний перебіг (у 29% вагітних), її випадково виявляють під час проведення планового ультразвукового дослідження (УЗД), адже жінка може її не відчувати і загальний стан не погіршується [2]. Це пов'язано з відгалуженням гематоми

від порожнини матки ворсинками хоріона, що не дає їй вилитися назовні. Поява кров'янистих виділень зі статевих шляхів свідчить про вихід РХГ за межі хоріона [2]. При цьому може з'являтися тягучий білий внизу живота і попереку, що свідчить про загрозу переривання вагітності.

У 71% вагітних РХГ супроводжується зовнішньою кровотечею, 9–23% таких вагітностей закінчується викиднем [3]. Частота РХГ, які діагностовано при УЗД у I триместрі вагітності, коливається, за даними різних авторів, від 4 до 22% [1, 4–6]. Існує думка, що РХГ є найпоширенішим і критичним відхиленням від фізіологічного перебігу I триместра гестації за наявності живого ембріона [7].

Широкої межі, у яких варіює частота виявлення РХГ, визначаються, насамперед, характеристиками досліджуваних популяцій: вагітність внаслідок застосування допоміжних репродуктивних технологій (ДРТ), перша або повторна вагітність, багатоплідна вагітність, вік пацієнток, тромбофілія, синдром втрати плода в анамнезі тощо [1, 6, 8]. У випадку пролонгування вагітності, обтяженої РХГ, підвищується ризик неонатальних та материнських ускладнень: передчасні пологи – 19–77%, затримка внутрішньоутробного розвитку плода – 3–7%, дистрес-синдром новонародженого – 19–25%, відшарування плаценти, прееклампсія – 8–10% та ін. [1, 3, 9]. Частота кесарева розтину у даного контингенту вагітних – близько 29% [10].

Основним методом діагностики РХГ є УЗД. У разі загрози переривання вагітності, яка ускладнилася відшаруванням хоріона з утворенням внутрішньоматкової гематоми, необхідно враховувати локалізацію, обсяг гематоми, оцінювати стан позаембріональних структур, жовтого тіла яєчника та його васкуляризацію для вибору раціональної тактики ведення вагітної [11]. УЗ-ознаками наявності РХГ є:

- локальне потовщення однієї зі стінок матки (місцевий гіпертонус, який свідчить про загрозу переривання);
- зміна конфігурації зовнішнього контуру матки і плідного яйця, яке набуває човноподібної або краплеподібної форми;
- наявність гіпоехогенного прошарку між хоріоном і стінкою матки, при цьому за його ехоструктурою визначають давність РХГ, її обсяг і місце локалізації [3].

У I триместрі РХГ вважається малою, якщо вона становить до 20% від розмірів плідного яйця, і великою, якщо на неї припадає понад 50% [11]. Наслідки вагітності, як і відповідно наслідки для плода залежать від розмірів гематоми, її локалізації, терміну гестації, за якого її виявлено.

Розривання РХГ може відбуватися з поступовим її повним розсмоктуванням і подальшим розвитком вагітності або з прогресивним її збільшенням із загибеллю ембріона та мимовільним викиднем з кровотечею. Основні акценти при веденні вагітних під час виникнення геморагічного синдрому у I триместрі гестації мають бути спрямовані на моніторинг стану ембріона/плода (біохімічний і ультразвуковий); оцінювання ризиків даної вагітності з метою вироблення адекватного

лікування. Своєчасна діагностика ранніх ускладнень вагітності, адекватне оцінювання ризиків для пацієнток із РХГ у I триместрі дозволяє пролонгувати вагітність і досягти сприятливих перинатальних наслідків.

Мета дослідження: вивчення особливостей клінічного перебігу I триместра вагітності, ускладненої загрозою переривання з утворенням РХГ.

МАТЕРІАЛИ ТА МЕТОДИ

Відповідно до поставленої мети обстежено 100 вагітних у віці 18–44 років (середній вік – 28,08±3,5 року). До основної групи увійшли 70 пацієнток, яких розподілено на дві підгрупи:

- підгрупа А (n=40) – 40 першовагітних із виявленою клінічною картиною загрози переривання, зумовленою РХГ;
- підгрупа Б (n=30) – 30 повторновагітних, у яких дана вагітність ускладнилась загрозою переривання з утворенням РХГ і обтяженим акушерсько-гінекологічним анамнезом (АГА).

До контрольної групи (n=30) включено 30 першо- і повторновагітних із фізіологічно нормальним перебігом даної і попередніх вагітностей.

На підставі скарг, збору анамнезу, клінічного обстеження були уточнені причини попередніх переривань вагітності, залежно від чого основну групу розподілено на дві підгрупи: вагітні з гормональним генезом втрати вагітності й інфекційно-запальним генезом. До вагітності обстежені жінки отримували необхідну гормональну підтримку, антибіотикотерапію і протизапальні препарати.

У групі контролю скарг під час первинного звернення не зареєстровано, при клінічному і УЗ-дослідженні дані відповідали фізіологічній з нормальним перебігом вагітності I триместра.

У ході дослідження пацієнтки були комплексно обстежені із застосуванням клінічних, інструментальних і лабораторних методів дослідження. Ретельно вивчали дані анамнезу, менструальну і репродуктивну функції, проводили бімануальне піхвове обстеження, УЗД матки і плода з доплерометрією, визначення інфекційного профілю (бактеріоскопічне і бактеріологічне дослідження, ПЛР інфекційного збудника), а також біохімічних маркерів хромосомних аномалій. Термін гестації – від 6 до 13 тиж.

При УЗД у I триместрі визначали термін вагітності і його відповідність первинній візуалізації ембріона у порожнині плідного яйця. Особливу увагу під час дослідження приділяли РХГ: її розмірам, розташуванню, кровоточу. При позитивних ультразвукових даних щодо життєздатності ембріона вагітним проводили комплексне лікування, спрямоване на збереження і пролонгування вагітності, зменшення і розсмоктування ділянки відшарування хоріона.

Математичне і статистичне оброблення отриманих результатів проводили за допомогою статистичної програми Microsoft Office Excel, оцінювання статистичної значущості відмінностей – із застосуванням параметричного t-критерію Стьюдента для незалежних вибірок. Різницю між значеннями вважали достовірною при $p < 0,05$, $p < 0,01$ і $p < 0,001$.

РЕЗУЛЬТАТИ ДОСЛІДЖЕННЯ ТА ЇХ ОБГОВОРЕННЯ

Під час оцінювання соціально-демографічно-го статусу встановлено, що більшість пацієнток основної і контрольної груп перебували у ранньому репродуктивному віці. Незважаючи на відсутність розбіжностей у середньому віці ($28,08 \pm 3,5$ року) в усіх групах, найбільше першовагітних віком понад 28 років було в основній підгрупі А (12–30%) і в групі контролю (14–46,6%). У всіх групах превалювали жінки з вищою освітою, однак домогосподарок значно частіше (у 2–2,5 разу) реєстрували у групі контролю.

Соматичний анамнез був обтяжений зівставно в усіх групах, при цьому у половини жінок виявляли поєднання двох і більше соматичних захворювань – у 32 (45,7%) пацієнток основної групи і у 10 (33,3%) – контрольної. Найчастіше це були гострі респіраторні захворювання (21,4%) і хвороби травного тракту (27,1%). Отримані дані підтверджують той факт, що екстрагенітальна патологія (ЕГП) зумовлює ураження репродуктивної системи на різних рівнях і призводить до ускладнення вагітності у формі порушень матково-плацентарного кровообігу з розвитком фетоплацентарної недостатності [1–3].

Під час аналізу АГА найчастіше в основній групі виявляли запальні захворювання органів малого таза (ЗЗОМТ) – 15–21,4% (в обох підгрупах), перенесені в минулому оперативні втручання на ОМТ (резекція яєчників, однобічна аднексектомія, консервативна міомектомія та ін.) – загалом 11,4%. Обтяжений АГА мали 9 (22,5%) пацієнток підгрупи А, 9 (30%) – підгрупи Б, 5 (16,6%) вагітних контрольної групи. Привертала увагу висока частота мимовільних викиднів у пацієнток підгрупи Б (13–43,3%): звичне невиношування – у 3 (23,1%), вагітність, що не розвинулась, – у 4 (13,3%), у кожній третій – штучне переривання вагітності (9–30%). Як відомо, артифіціальні аборти і мимовільні викидні є однією з провідних причин репродуктивних порушень і в майбутньому ускладненого перебігу вагітності [6, 9].

Аналіз клініко-діагностичних критеріїв продемонстрував, що основними клінічними симптомами загрози переривання вагітності з утворенням РХГ є кров'янисті виділення зі статевих шляхів (53–75,7%), больовий синдром (48–68,5%), гіпертонус матки або поєднання цих симптомів (39–55,7%). Слід відзначити запізніле звернення більшості вагітних від моменту появи перших скарг до терміну госпіталізації: до 24 год від появи перших симптомів – 23 (32,9%) вагітні, через добу і більше – 47 (67,1%) пацієнток. У багатьох жінок (59–84,2%) при бімануальному обстеженні виявляли підвищений тонус матки, у кожній шостій (11–15,7%) матка мала м'якувату консистенцію, що було доброю прогностичною ознакою.

У ході спостереження всім обстежуваним жінкам проводили дослідження показників периферійної крові. У більшості вагітних основної групи (91,4%) і контрольної (93,3%) біохімічні показники відповідали фізіологічній нормі.

Під час вивчення інфекційного профілю (бактеріоскопічне і бактеріологічне дослідження, ПЛР-діагностика матеріалу із заднього склепіння піхви і каналу шийки матки) у кожній четвертій вагітній виявлено 3–4-й ступінь чистоти піхвових мазків. Частіше виявляли мікст-інфекцію, кокову флору, міцелій грибів роду *Candida*. Зважаючи на те, що наявність хронічної урогенітальної інфекції і хірургічних втручань на ОМТ є серйозними факторами ризику виникнення загрози переривання вагітності і формування РХГ [2, 4], всім вагітним було проведено місцеву комплексну протимікробну і антимікотичну терапію.

Сьогодні не викликає сумнівів, що у патогенезі більшості репродуктивних втрат велику роль відведено гемостазіологічним порушенням, які можна розглядати не тільки як діагностичні, але й як прогностичні критерії ускладненого перебігу гестації, а саме – загрози переривання вагітності і РХГ [6]. Був проведений аналіз як гемостазіологічних, так і генетичних факторів тромбофілії. Отримані дані свідчать про тенденцію до гіпокоагуляції (зниження протромбінового індексу, підвищення РФМК, АЧТЧ) у вагітних із загрозою переривання і РХГ та корелюють з показниками згортання крові й тривалості кровотечі.

Результати порівняльного аналізу довели, що час згортання крові і тривалість кровотечі є значними показниками порушення в системі гемостазу і достовірно вищі у вагітних основної групи порівняно з такими у пацієнток з фізіологічним перебігом вагітності ($p < 0,05$; $p < 0,01$). Достовірних відмінностей серед пацієнток у підгрупах основної групи не спостерігалось.

На наступному етапі дослідження вивчали роль генетичних факторів порушень гемостазу у вагітних з невиношуванням і РХГ, про що свідчать дані інших авторів [2]. Генетичні форми тромбофілії (мутації Factor V Leiden, мутації MTHFR, поліморфізм гена PAI-1, мутації MTRR, поєднаний поліморфізм) діагностували методом ПЛР. У кожній третій (32,9%) пацієнтки основної групи спостерігалась генетично зумовлена форма тромбофілії. Отже, у I триместрі вагітності велику роль у розвитку її ускладненого перебігу (загрозливий викидень і РХГ) відіграють генетичні порушення гемостазу.

В інформаційних джерелах існує багато публікацій, які інформують про значущість ультразвукового дослідження у I триместрі вагітності [1, 3, 5]. З метою виявлення різних ехографічних показників, які дозволяють оцінити стан матки і придатків при зазрозі переривання вагітності і наявності РХГ, пацієнткам усіх груп проводили УЗД ОМТ. У всіх вагітних основної групи ($n=70$) досліджували різні параметри РХГ (об'єм, локалізація, термін гестації, за якого виявлено гематому, ступінь її організації). Корпорально РХГ була розташована у 20 (28,6%) пацієнток основної групи (15,7% і 12,9% у підгрупах відповідно), супрацервікально – у 50 (71,4%) спостереженнях (майже однаково в обох підгру-

пах), при цьому гематоми понад 25 см³ виявлені у 8 пацієнок основної групи (25% і 75% у підгрупах відповідно), усі розташовані корпорально. При супрацервікальному розташуванні РХГ у більшості спостережень (70%) діагностували малий і середній об'єм гематоми.

Важливо відзначити, що гематоми малого і середнього розміру в 1,5 рази частіше виявляли у вагітних вперше (підгрупа А), а гематоми більшого розміру у 3 рази частіше у повторновагітних з обтяженим АГА (підгрупа Б).

Проведений аналіз розташування гематоми і стану міометрія довів, що при корпоральній гематомі підвищення тонуусу матки виявляли значно частіше, ніж при супрацервікальній, при цьому гіпертонус реєстрували у кожній другій пацієнтки з супрацервікальною РХГ.

Під час вивчення клінічних проявів загрози переривання вагітності і локалізації гематоми встановлено, що при супрацервікальній локалізації вони спостерігались значно частіше. У 23 (46%) спостереженнях при супрацервікальному розташуванні РХГ відзначали біль внизу живота, у 19 (38%) пацієнок – кров'янисті виділення зі статевих шляхів. При корпоральній локалізації гематоми у 9 (45%) спостереженнях – біль внизу живота, у 5 (25%) – кров'янисті виділення, у кожній четвертій вагітній – поєднання симптомів.

Велике значення має термін гестації, у якому вперше виявлено РХГ. В обстежуваних вагітних гематома у терміні до 6 тиж виявлена у 12 (17,2%), після 6 тиж – у 58 (82,9%) пацієнок. У підгрупі А у 3 (8%) вагітних вперше гематому виявлено у терміні до 6 тиж гестації, з них в 1 (2,5%) пацієнтки відбулося мимовільне переривання вагітності у терміні 9–10 тиж. У 9 (30%) повторновагітних з обтяженим АГА (підгрупа Б) гематому виявлено у терміні до 6 тиж гестації, у 7 (23,3%) з них у подальшому вагітність перервалася на 7–12-у тижні.

Отже, проведені дослідження довели, що виявлення РХГ у терміні до 6 тиж гестації у 8 (11,4%) спостереженнях стали негативними показниками ранніх репродуктивних втрат.

У ході дослідження також була оцінена структура РХГ, яка до початку лікування у 52 (74,3%) жінок була без ознак організації і являла собою анехогенне утворення, у 18 (25,7%) спостереженнях структура гематоми була неоднорідною із вмістом зависі. Пристінкове розташування гематоми виявлено у 46 (65,7%) спостереженнях, у 24 (34,3%) пацієнок вона локалізувалась повністю.

За даними УЗД проаналізовано ступінь організації РХГ. Були виділені:

- 1) свіжа, з чітко відмежованим анехогенним вмістом РХГ, з вираженим інтенсивним кровотоком навколо;
- 2) реорганізація з ділянками відшарування, РХГ неправильної форми, інтенсивність кровотоку не змінена, кровотік інтенсивний;
- 3) реорганізація без ділянок відшарування і відсутністю локального кровотоку (стоншення

анехогенного прошарку у діаметрі, місцями повністю відсутнє, без ознак кровообігу);

4) повністю реорганізована РХГ, визначалась як стандартне місце стику хоріона зі стінкою матки.

Структурні зміни РХГ спостерігались в обох підгрупах. До того ж у більшості вагітних (85,7%) відзначали і зменшення об'єму гематом, особливо у пацієнок з пристінковою локалізацією. У 3 пацієнок підгрупи Б у терміні гестації 7–9 тиж, незважаючи на терапію, що проводили, реєстрували зменшення об'єму гематоми, однак без ознак реорганізації. При динамічному спостереженні протягом 4 тиж у більшості вагітних у ділянці РХГ під час ехографічного дослідження візуалізувалося гіперехогенне включення неоднорідної структури до 1,5–2 мл в об'ємі. Через 2 тиж лікування повна реорганізація РХГ відбулася у 6 (15%) вагітних підгрупи А і у 6 (20%) – підгрупи Б. Повна реорганізація РХГ у більшості вагітних спостерігалась через 1–2 міс з однаковою частотою в обох підгрупах.

За наявності незначних кров'янистих виділень вагітність перервалася у 3 випадках, помірних – у 6, рясних – в 1 випадку. З 10 пацієнок, у яких перервалася вагітність, у 9 гематома вперше виявлена у терміні до 6 тиж гестації, у кожній другій – викидень стався у терміні 7–9 тиж, в інших – 10–12 тиж. Під час проведення стаціонарного обстеження і лікування у 60 (85,7%) жінок з 70 вагітність прогресувала.

ВИСНОВКИ

Отримані у ході дослідження результати дозволяють сформулювати особливості клінічного перебігу I триместра вагітності, ускладненої загрозою переривання з утворенням ретрохоріальної гематоми (РХГ).

1. Факторами ризику виникнення клініки загрозового викидня з формуванням РХГ є висока частота артифіціальних і мимовільних абортів, наявність в анамнезі звичного невиношування, вагітності, що не розвинулась, хронічної ЕГП, ЗЗОМТ, хірургічних втручань на ОМТ (частіше у пацієнок з обтяженим акушерсько-гінекологічним анамнезом).

2. Найбільш інформативними методами для оцінювання перебігу і наслідків вагітності у пацієнок з невиношуванням і РХГ є гормональні, гемостазіологічні, ехографічні дослідження, які дозволяють здійснити не тільки діагностику, але й адекватну корекцію виявлених порушень.

3. Клінічно значущими прогностичними критеріями ускладненого перебігу вагітності є великий об'єм РХГ у поєднанні з її корпоральною локалізацією, терміном гестації, у якому виявлено гематому (до 6 тиж вагітності), а також УЗ-ознаками гіпертонусу матки.

4. Пошук ранніх діагностичних і прогностичних маркерів розвитку ускладнень вагітності вже у I триместрі, своєчасна і адекватна корекція РХГ – це можливість прогнозування несприятливих акушерських і перинатальних наслідків у майбутньому.

Відомості про авторів

Вдовиченко Сергій Юрійович – Кафедра акушерства, гінекології та медицини плода Національного університету охорони здоров'я України імені П.Л. Шупика, 04107, м. Київ, вул. Дорогожицька, 9

Сальніков Сергій Миколайович – КНП “Київський міський пологовий будинок №2”, 04041, м. Київ, вул. Мостицька, 11; тел.: (044) 432-85-71

Information about the authors

Vdovychenko S.Yu. – Department of Obstetrics, Gynecology and Perinatology Shupyk National Healthcare University of Ukraine, 04107, Kyiv, 9 Dorohozhytska Str.

Salnikov Serhii N. – Department of Obstetrics, Gynecology and Fetal Medicine Shupyk National Healthcare University of Ukraine, 04107, Kyiv, 9 Dorohozhytska Str.; tel.: (044) 432-85-71

Сведения об авторах

Вдовиченко Сергей Юрьевич – Кафедра акушерства, гинекологии и медицины плода Национального университета здравоохранения Украины имени П.Л. Шупика, 04107, г. Киев, ул. Дорогожицкая, 9

Сальников Сергей Николаевич – КНП «Киевский городской родильный дом №2», 04041, г. Киев, ул. Мостицкая, 11; тел.: (044) 432-85-71

ПОСИЛАННЯ

- Romanenko TG, Zhaloba GM, Staselovich LYu, Voronina KI. Pregnancy management on the background of retrochorial hematoma in the first trimester of gestation (Literature review). Women's health. 2018;9(135):118-24.
- Torchinov AM, Umakhanova MM, Doronin GL, Mazurkevich MV, Ron MG. Influence of retrochorial hematoma on pregnancy outcome in recurrent miscarriage. Reproduction problems. 2014;20 (5): 82-6.
- Kiryushchenkov PA [et al.]. Clinical and laboratory and ultrasound evaluation, tactics of pregnancy in various forms of chorionic pathology in the first trimester. Obstetrics and gynecology. 2010; 1:19-23.
- Kravchenko OV, Boyko IV. Predictors of placental dysfunction and methods of its correction in patients with retrochorial hematoma in the first trimester of gestation. Reproductive endocrinology. 2018; 1(39):2-6.
- Jeve YB, Davies W. Evidence-based management of recurrent miscarriages. J Hum Reprod Sci. 2014;7(3):159-69.
- Vovk IB, Trokhimovich OV, Revenko OO. Pathogenetic links of early pregnancy losses. Reproductive health Eastern Europe. 2013;3(27):8-14.
- Dogra V, Paspulati R M, Bhatt S. First trimester bleeding evaluation. Ultrasound Q. 2005;21(2):69-85.
- Crane S, Collins L, Hall J. [et al.]. Reducing utilization by uninsured frequent users of the emergency department: combining case management and drop-in group medical appointments. J Am Board Fam Med. 2012;25(2):184-91.
- Henik NI, Lytvyn NV, Kinash NM. The course of pregnancy with detachment of the chorion and placenta at different stages of gestation. Taurian Medical and Biological Bulletin. 2012; 15(2, 58):48-50.
- Pirogova VI, Missouri AG, Prokopiv IV. Retrochorial hematomas of the first trimester - risks and problems of prolonging pregnancy. Health of Ukraine. 2021;4(8):18-9.
- Norman C. Smith, E. Five M. Smith. 2015. Ultrasound diagnostics in obstetrics and gynecology: lane. with English under ed. Goose AI. M.: Practical Medicine;2015.296.

Стаття надійшла до редакції 20.10.2021. – Дата першого рішення 25.10.2021. – Стаття подана до друку 25.11.2021